

Tematický článek o finanční stabilitě ——— 1/2021

Makrobezpečnostní nástroje pojišťovacího sektoru

Zlatuše Komárková, Adam Kučera

Česká národní banka ——— Tematický článek o finanční stabilitě ——— 1/2021

Tematické články o finanční stabilitě reagují na vybrané aktuální otázky týkající se problematiky finanční stability. Jejich cílem je edukativní a nenáročnou formou seznamovat veřejnost s výsledky analýz finanční stability a s konkrétními aspekty makrobezpečnostní politiky ČNB. Jsou samostatnou publikační řadou podporující analýzy a závěry Zprávy o finanční stabilitě.

Názory obsažené v tomto článku jsou názory autorů a neodrážejí nezbytně oficiální pozici České národní banky.

Editor: Jan Frait

Koordinátor: Martin Hodula

MAKROBEZŘETNOSTNÍ NÁSTROJE POJIŠŤOVACÍHO SEKTORU

Zlatuse Komárková, Adam Kučera¹

Ve strukturách Evropského systému dohledu nad finančním trhem se již řadu let diskutuje systémový rozměr pojišťovacího sektoru, význam jeho příspěvků k rizikům pro finanční stabilitu a v neposlední řadě pro něj vhodný makrobezpečnostní rámec. Tento článek navazuje na navrhované úpravy legislativního rámce Solventnost II v oblasti makrobezpečnostní politiky, které jsou v současnosti projednávány na úrovni Evropské komise. Článek se ve své hlavní části zabývá možnou podobou rámce makrobezpečnostní politiky v pojišťovnictví. Vymezuje základní cíle a rozhodovací proces této politiky a představuje konkrétní makrobezpečnostní nástroje v pojišťovnictví. Vybrané nástroje jsou komentovány optikou České národní banky jako dohledového orgánu nad pojišťovnictvím v České republice a orgánu odpovědného za finanční stabilitu domácího finančního systému.

I. ÚVOD

Článek volně navazuje na tematický článek „*Může být český pojišťovací sektor zdrojem systémového rizika?*“ (Dvořák a kol., 2016), přičemž se věnuje novým a potenciálně prosaditelným makrobezpečnostním nástrojům pro sektor pojišťovnictví na úrovni Evropské unie (EU). Prezentuje i postoj České národní banky (ČNB) vůči těmto nástrojům a snaží se i nastínit možný analytický přístup k hodnocení systémových rizik v pojišťovnictví, která by vyžadovala aktivaci vybraného nástroje. Článek si neklade za cíl komplexně vyhodnotit aktuální zdroje systémových rizik v českém pojišťovacím sektoru. Analytické hodnocení bývá součástí každoročně vydávané Zprávy o finanční stabilitě. Hodnocení potenciálních nástrojů makrobezpečnostní politiky prezentované v tomto článku vyplývá především ze zkušeností ČNB s prováděním mikrobezpečnostního dohledu pojišťoven a ze zkušeností s makrobezpečnostními nástroji v bankovním sektoru.

Systémové riziko spojené s tradičním pojišťovnictvím² je odbornou veřejností vnímáno jako spíše méně významné v porovnání s bankovním (např. IAIS, 2011; IAIS, 2019a; EIOPA, 2017). To souvisí především se strukturou bilance tradičních pojišťoven (Dvořák a kol., 2016), která je na rozdíl od bilance bank spojená s nižším rizikem vyplývajícím z řízení peněžních toků. Některé historické zkušenosti (např. pád pojišťovny AIG v roce 2008 a její následná záchrana před bankrotem) či literatura však dokládají, že za určitých silně nepříznivých ekonomických podmínek může i pojišťovnictví představovat zdroj nebo zesilující prvek systémového rizika (EIOPA, 2017; ESRB, 2018; Jobst a kol., 2014; MMF, 2016; pro ČR Dvořák a kol., 2016). Zejména v období hlubokých krizí mohou pojišťovny přispívat k naplnění systémového rizika prostřednictvím kolapsu významné pojišťovny propojené se zbytkem finančního systému nebo znásobením původního nepříznivého šoku např. výprodejem investičních aktiv a prohloubením propadu jejich cen (Kučera a Szabo, 2020). Příspěvek pojišťoven k systémovému riziku se navíc nemusí nutně vztahovat pouze na šíření rizika uvnitř finančního sektoru, ale může se týkat i jeho přenosu do reálné ekonomiky. Případné omezení či úplná ztráta pojistného krytí může nezanedbatelně ovlivnit finanční situaci domácností i nefinančních podniků. Dále příspěvek pojišťoven k propadům cen akcií a dluhopisů může ztížit financování podniků a vlád na finančních trzích či zdražit jejich dluhovou službu.

Diskuse ohledně stanovení makrobezpečnostních nástrojů v pojišťovnictví se v EU vede od roku 2015 (ESRB, 2015). V roce 2017 nabyla na intenzitě v souvislosti s plánovanou revizí regulatorního rámce Solventnost II, jejíž součástí je i zhodnocení, nakolik je tento rámec vhodný pro makrobezpečnostní dohled. Prostřednictvím jednotlivých výborů na půdě Evropského systému dohledu nad finančním trhem (ESFS, zejména Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění – EIOPA a také Evropská rada pro systémová rizika – ESRB) byly nejdříve diskutovány zdroje a význam systémového rizika v pojišťovnictví a následně byla navrhována a diskutována široká škála makrobezpečnostních nástrojů (EIOPA, 2018; EIOPA, 2019; ESRB, 2018). Diskuse byla završena v roce 2020 přípravou kapitoly k makrobezpečnostní politice orgánem EIOPA jako součástí širšího podkladového materiálu k revizi

¹ Zlatuse Komárková, Česká národní banka, sekce finanční stability, zlatuse.komarkova@cnb.cz.

Adam Kučera, Česká národní banka, sekce finanční stability, adam.kucera@cnb.cz.

Autoři děkují Jaroslavu Benešovi, Martinu Častovi, Petru Jiškoví, Tomáši Konečnému a Jaroslavu Kovandovi za připomínky k článku.

² Tradičním pojišťovnictvím se rozumí aktivity pojišťoven, které úzce souvisí s primárními účely pojišťovnictví: sdílení rizik a zprostředkování akumulace úspor domácností a jejich umístění na finančních trzích. Ostatní možné „netradiční“ aktivity pojišťoven zahrnují poskytování úvěrů či spekulativní aktivity v oblasti derivátových transakcí – např. aktivity na trhu swapů úvěrového selhání bez dostatečného zajištění přispěly k pádu pojišťovny AIG v roce 2008. Tyto netradiční aktivity mohou být vnímány jako rizikovější s ohledem na možnou zhoršenou schopnost pojišťoven zhodnotit související rizika. V ČR není zapojení pojišťoven do netradičních aktivit v současnosti významné.

regulatorního rámce Solventnost II, který byl odeslán Evropské komisi (EIOPA, 2020a).³ EIOPA v něm představila užší seznam nástrojů, který částečně odrážel připomínky a postoje jednotlivých členských států a pojišťovacího sektoru a rovněž zkušenosti s vývojem finančních trhů z první poloviny roku 2020 v průběhu koronavirové pandemie. Tím se diskuse o makrobezpečnostní politice v pojišťovnictví a rozhodování o zahrnutí nástrojů této politiky do revidované legislativy přesunula na úroveň Evropské komise, která samotnou revizi příslušných částí regulatorního rámce Solventnost II zahájila v roce 2021.

ČNB jako orgán odpovědný za oblast finanční stability v ČR a člen výborů EIOPA a ESRB prosazovala v souvislosti se zakomponováním makrobezpečnostních nástrojů do regulatorního rámce Solventnost II čtyři principy: a) respektování stávajícího principu rámce Solventnost II postaveného na motivaci pojišťovacího sektoru dostatečně řídit podstupovaná rizika a nikoliv na vynucování kvantitativních regulatorních limitů, které bylo spíše charakteristické pro rámec Solventnost I, b) zachování národní diskrece a flexibility při nastavování makrobezpečnostních nástrojů, nejde-li o globální systémově významné pojišťovny, c) komplexní vyhodnocení přínosů a nákladů uvažovaných makrobezpečnostních nástrojů a s tím související d) využití již existujících mikrobezpečnostních nástrojů ke snížení systémového rizika plynoucího z pojišťovnictví, jsou-li efektivnější a účelnější. Tyto principy byly v materiálech EIOPA (2020a), ESRB (2020) a ČNB směřovaných Komisi v dostatečné míře zdůrazněny.

Článek obsahuje dvě hlavní části. První část článku se krátce věnuje vymezení systémového rizika v pojišťovnictví, transmisním kanálům jeho šíření a navazujícím cílům makrobezpečnostní politiky. Druhá část následně diskutuje užší seznam makrobezpečnostních nástrojů v pojišťovnictví předložený orgánem EIOPA Evropské komisi optikou ČNB. Tato část je doplněna přílohou, která uvádí širší seznam původně uvažovaných nástrojů s vysvětlením, z jakého důvodu nebyly některé z nich do užšího výběru zahrnuty.

II. SYSTÉMOVÉ RIZIKO A MAKROBEZŘETNOSTNÍ POLITIKA V POJIŠŤOVNICTVÍ

Tradiční pojišťovnictví nebývá považováno za zásadní zdroj systémového rizika.⁴ Nelze však vyloučit, že by za určitých okolností pojišťovnictví mohlo působit jako potenciální původce tohoto rizika nebo zesilovat dopad nepříznivých šoků na systémovou úroveň. Vymezení systémového rizika v pojišťovnictví slouží jako základ pro definování cílů makrobezpečnostní politiky v pojišťovnictví (MAPP), kterých by následně mělo být dosaženo pomocí vhodných makrobezpečnostních nástrojů.

II.1 VYMEZENÍ SYSTÉMOVÉHO RIZIKA

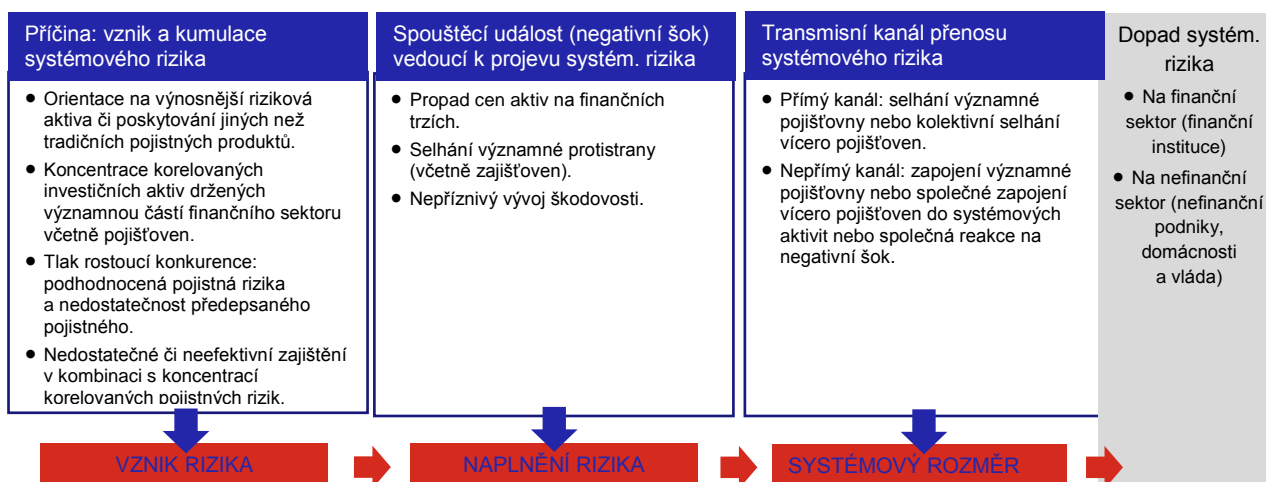
Mechanismus působení systémového rizika v pojišťovnictví lze shrnout zhruba do tří fází (**Schéma 1**): fáze kumulace rizika v pojišťovnictví s potenciálem dosáhnout systémového rozměru, fáze naplnění rizika spuštěním události s negativním dopadem na pojišťovny a fáze přenosu rizika uvnitř pojišťovacího sektoru a/nebo mimo něj prostřednictvím transmisních kanálů. Potenciální negativní externality generované přenosem rizika skrze transmisní kanály přitom mohou nepříznivě dopadat na ostatní finanční instituce a reálný sektor a tím narušit stabilitu finančního systému a negativně ovlivnit hospodářský růst.

Východiskem vzniku a kumulace systémového rizika v pojišťovnictví je rizikový profil pojišťoven vyplývající z jejich činností, když pojišťovací sektor jako celek delší dobu čelí jemu nepříznivým finančním podmínkám či zvýšeným konkurenčním tlakům. Případná vyšší míra tolerance rizika pojišťovnami souvisí zejména s vývojem na finančních trzích, kdy v prostředí velmi nízkých až záporných výnosů vysoce kvalitních aktiv přesouvají pojišťovny své investice do aktiv z rizikových tříd. Bez ohledu na probíhající fázi finančního či hospodářského cyklu přispívají svou zvýšenou poptávkou nejen k nadhodnocování cen těchto aktiv, ale jejich kumulací zvyšují i riziko koncentrace ve finančním systému. Kumulace rizika v bilancích pojišťoven vzniká i podhodnocováním pojistných rizik s důsledky v podobě nedostatečné výše předepsaného pojistného, technických rezerv či kapitálu, k čemuž mohou za určitých podmínek přispívat rovněž rostoucí konkurenční tlaky v sektoru. Příčinou případného nepříznivého vývoje může být rovněž absence dostatečného zajištění či jeho neefektivnost, a to zejména v kombinaci s koncentrací korelovaných pojistných rizik (např. u rizika povodní). V neposlední řadě ke kumulaci systémového rizika přispívá i podceňování rizika koncentrace v poskytování pojistných produktů či rizik souvisejících s poskytováním jiných než tradičních pojistných produktů (např. poskytování úvěrů, prodej finančních derivátů).

³ EIOPA v přípravě revize regulatorního rámce Solventnost II představuje významného partnera Evropské komise. EIOPA byla [formálně požádána](#) Evropskou komisí o přípravu tohoto podkladového materiálu (technické rady) v únoru 2019.

⁴ Popis systémového rizika v pojišťovnictví a jeho hlavních prvků a kanálů představily orgány EIOPA a ESRB, které jednotlivé kanály působení popisují detailněji ve svých hlavních dokumentech k tomuto tématu: EIOPA (2017) a ESRB (2018), a rovněž ČNB v českém prostředí ve článku Dvořák a kol. (2016).

Schéma 1 Systémové riziko v pojišťovnictví a transmisní kanály jeho působení

Pramen: ČNB

S rizikovějším profilem a zároveň nižší odolností pojišťovny se obecně zvyšuje její zranitelnost vůči negativním událostem. Spouštěcí událostí pro naplnění rizik může být náhlý propad či zvýšená volatilita tržních cen držených aktiv. To může u pojišťoven vést k okamžité realizaci tržních ztrát, jelikož pojišťovny oceňují svá investiční portfolia tržní hodnotou. Dalším negativním šokem pro tradiční pojišťovny může být náhlé zhoršení škodního průběhu v životním či neživotním pojištění, a to zejména v podmínkách, kdy jsou uvnitř pojišťovacího sektoru z důvodu agresivního konkurenčního prostředí nedostatečně vytvořené technické rezervy. Přispět k oslabení odolnosti pojišťovny a vést k naplnění systémových rizik může rovněž selhání významné protistrany, jakou je například zajišťovna.

Pojišťovny mohou svými reakcemi na negativní šoky zesílit nepříznivý vývoj na finančních trzích a prostřednictvím přímého nebo nepřímého transmisního kanálu je rozšířit do celého finančního systému s následným dopadem na reálný sektor (Tab. 1). *Přímý kanál* přenosu rizika je spojen se selháním významné pojišťovny (nebo skupiny podobných pojišťoven představujících systémově významnou část sektoru). Taková selhání mohou přinášet příliš vysoké ztráty věřitelům a vlastníkům pojišťoven, kterými bývají jiné finanční instituce propojené skrze finanční skupinu, poskytovatelé financování nebo držitelé majetkových podílů (domino efekt; MMF, 2016). Selhání systémově významné pojišťovny (skupiny pojišťoven) může zasáhnout i bilanční likviditu banky, je-li pojišťovna její významným vkladatelem. Nemohou-li pojišťovny z důvodu svého selhání realizovat výplaty pojistného plnění, přenesse se negativní šok převážně likviditního charakteru na domácnosti a nefinanční podniky. Narušení stability pojišťovacího sektoru selháním významné pojišťovny nebo skupiny pojišťoven přímo dopadne na primární trhy cenných papírů, neboť pojišťovny patří mezi významné poskytovatele dlouhodobějších finančních zdrojů.⁵ V neposlední řadě může být přímým důsledkem selhání významné pojišťovny (skupiny pojišťoven) i nutnost intervence veřejného sektoru s potenciálním dopadem v podobě nárůstu veřejného zadlužení.

Tab. 1 Transmisní kanály působení systémového rizika v pojišťovnictví

Přímý kanál	Naplnění rizika: Selhání významné pojišťovny nebo skupiny pojišťoven	Systémový důsledek:	Pro finanční sektor	Pro nefinanční sektor
			- ztráta na straně věřitelů pojišťovny	- ztráta pojistného krytí (např. pojištění schopnosti splácet úvěr, pohledávky)
			- reputační riziko, zhoršení tržního sentimentu	- ztráta na straně držitelů společných aktiv vyprodávaných pojišťovnou
			- stažení vkladů z bankovního sektoru	- ztráta pojistného krytí
				- případný nárůst nákladů veřejných rozpočtů
Nepřímý kanál	Naplnění rizika: Pojišťovny jako článek zesilující jiná rizika	Systémový důsledek:	Pro finanční sektor	Pro nefinanční sektor
			- regulatorní arbitráž zejména ve vztahu k bankovníctví	- multiplikace propadů cen na trzích aktiv (výprodeje aktiv) vedoucí ke ztrátám ostatních finančních institucí držících vyprodávaná aktiva
				- pokles či kolísání bohatství domácností (u investičního životního pojištění, kde je nositelem investičního rizika pojistník)
			- multiplikace propadů cen na trzích aktiv (výprodeje aktiv) vedoucí ke ztíženému financování podniků a vlád na finančních trzích a zdražení jejich dluhové služby	

Pramen: ČNB

⁵ K 30. 6. 2020 držely pojišťovny v EU státní dluhopisy v celkové hodnotě 2,5 bil. EUR, korporátní dluhopisy v hodnotě 2,3 bil. EUR, akcie v hodnotě 1,4 bil. EUR a podíly v investičních fondech v hodnotě 3,6 bil. EUR.

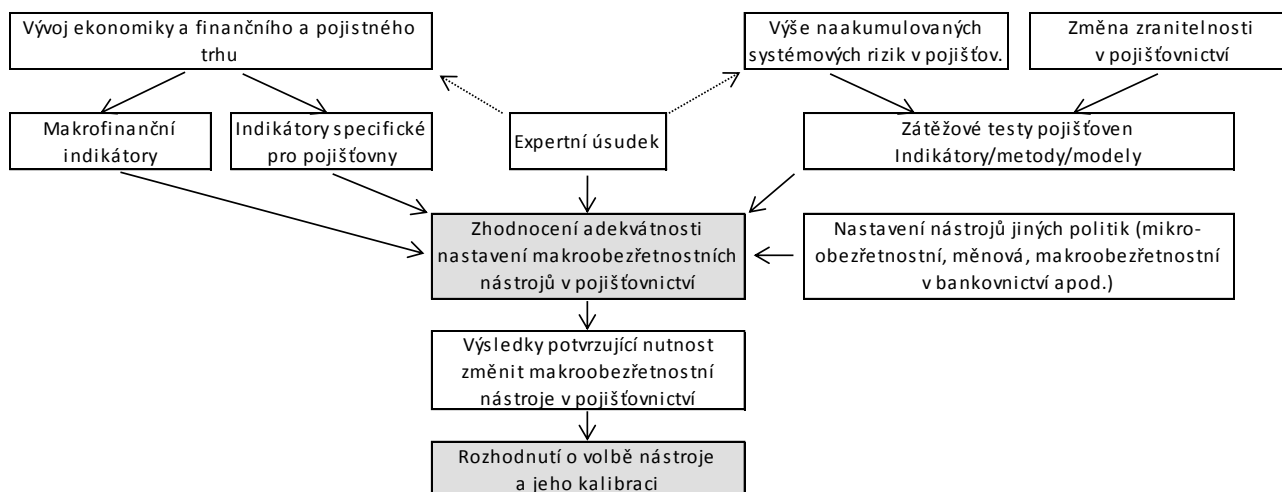
Nepřímý kanál působení systémového rizika odráží fakt, že pojišťovny mohou být kapitálově silné a odolné vůči nepříznivým šokům, a přesto mohou svým společným chováním přispět k násobení nepříznivého šoku ve finančním systému a tedy k dalšímu prohlubování případné krize. V případě nárůstu nejistoty na finančních trzích doprovázené přílišnou volatilitou a propadem cen či zhoršením ratingového hodnocení investičních aktiv mohou pojišťovny přistoupit k jejich náhlým výprodejům. Tyto výprodeje pak přispějí k prohloubení poklesu tržních cen s dopadem na další držitele těchto aktiv (efekt tsunami; MMF, 2016). Tento kanál je významný zejména v případě aktiv s omezenou tržní likviditou a/nebo nízkou kvalitou. V návaznosti na vývoj na finančních trzích mohou pojišťovny rovněž výrazně snížit svoji investiční poptávku, resp. ji orientovat výhradně na vysoce kvalitní a likvidní aktiva, a tím omezit jeden ze zdrojů financování reálné ekonomiky.⁵ Pojišťovny mohou přispět k zesilování systémových rizik rovněž prostřednictvím zavádění finančních inovací umožňujících finančním skupinám provádět regulační arbitráž (například poskytováním produktů nahrazujících bankovní úvěry v podmínkách zesílené regulace bankovního sektoru). Pojišťovnictví tím může nejen snižovat účinnost regulace ostatních segmentů finančního sektoru, ale i umožnit pokračování nárůstu rizik v systému.

II.2 ROLE MAKROBEZPEČNOSTNÍ POLITIKY

Význam pojišťovacího sektoru pro ekonomický vývoj byl prezentován řadou odborných článků (např. Skipper, 1997; Arena, 2008; IAS, 2011; Geneva Association, 2012; Lee a kol., 2013; Lee, 2019; ESRB, 2015; EIOPA, 2017). Zajištění stability tohoto sektoru jako celku je proto důležitým úkolem dohledových orgánů. Případné zakomponování nových makrobezpečnostních nástrojů do legislativy (EIOPA, 2020a) představuje důležitou podmínku pro existenci rámce MAPP.

U nového rámce MAPP se předpokládají tři úrovně cílů: konečný, zprostředkující a operativní. První dva jsou totožné pro obezpečnostní rámec jakéhokoliv sektoru finančního systému, neboť konečným cílem makrobezpečnostní politiky je dosažení finanční stability a jejími dvěma zprostředkujícími cíli jsou snížení pravděpodobnosti vzniku a dopadu systémové krize. Operativní cíle jsou již konkrétnější a v případě MAPP jde zejména o zajištění dostatečné výše kapitálu či technických rezerv, regulaci nadměrných koncentrací vybraných expozic v bilancích pojišťoven, nadměrného zapojení pojišťovacího sektoru do rizikových aktivit nad rámec tradičního pojištění a procyklického chování pojišťovacího sektoru (EIOPA, 2017). Dosažení těchto cílů aktivací obezpečnostních nástrojů vyžaduje především řádný výběr nástroje podle identifikace a vyhodnocení rizik ve vztahu k odolnosti sektoru a také řádnou kalibraci nástrojů (Schéma 2).

Schéma 2 Rozhodovací proces makrobezpečnostní politiky pro pojišťovací sektor

Pramen: ČNB

Sledování kumulace a odhadu projevů systémového rizika v pojišťovnictví se provádí průběžně pomocí řady indikátorů na různých stupních agregace. Významnými indikátory jsou ukazatele složení a rizikovosti aktiv pojišťoven, vývoj hospodářských výsledků a kapitálové vybavenosti a trendy v předepsaném pojistném a nákladech na pojistná plnění (ČNB, 2020, část III.3; EIOPA, 2020b). Tyto indikátory doplňují indikátory obecného vývoje makroekonomického prostředí a podmínek na finančních trzích – vývoj globálních akciových trhů, úrokových sazeb a výnosů, měnových kurzů apod. (ČNB, 2020, část II; EIOPA, 2020b). Kvantitativní indikátory jsou doplněny sdílením kvalitativních informací mezi makrobezpečnostním a mikrobezpečnostním dohledem pojišťoven a rovněž využíváním modelů a pravidelných

zátěžových testů⁶, které umožňují provést komplexnější hodnocení citlivosti solventnosti a likviditní pozice pojišťoven na různé kategorie nepříznivých šoků.

Rozhodnutí o úpravě nastavení makrobezpečnostní politiky a výběr vhodného makrobezpečnostního nástroje závisí na posouzení, do jaké míry je pojišťovací sektor odolný vůči existujícím či případným kumulujícím se rizikům a do jaké míry je působení stávajících obezpečnostních nástrojů již dostatečné. Dle povahy identifikovaných rizik (zdroj, spouštěč a potenciální transmisní kanál), míry odolnosti pojišťovacího sektoru jako celku i jednotlivých pojišťoven a typu již nastavených obezpečnostních nástrojů se rozhoduje, zda omezit vznik rizika (působit na příčinu, resp. spouštěč systémového rizika), nebo zabránit jeho nárůstu do systémového rozměru (působit na transmisní kanály). Toto rozhodnutí má za následek výběr nástroje, který buď přispívá k odolnosti pojišťoven, nebo přímo zamezuje některým rizikovým aktivitám či charakteristikám pojišťovacího sektoru, případně současně plní obě role (Tab. 2).

Tab. 2 Kategorizace makrobezpečnostních nástrojů v pojišťovníctví

Nástroje zaměřené na odolnost pojišťoven či zmírnění důsledků jejich selhání	
Operativní cíl: zvyšovat odolnost pojišťoven vůči systémovým rizikům, jejichž naplnění by mohlo vést k selhání významné pojišťovny; a/nebo zmírňovat systémové důsledky případného selhání pojišťovny	
Zaměření nástrojů	- kapitálová vybavenost - likviditní pozice
MAPP:	- investiční riziko - tvorba pojistně technické rezervy - druhotné efekty (nákaza, zhoršení sentimentu) plynoucí z případného selhání pojišťovny (řešení úpadku)
Nástroje zaměřené na rizikové aktivity pojišťoven a jejich propojenost	
Operativní cíl: snížit systémové riziko plynoucí z aktivit pojišťoven, přestože samotné pojišťovny těmito aktivitami nejsou ohroženy	
Zaměření nástrojů	- regulační arbitráže - cyklické chování (honba za výnosem, výprodej aktiv, přímá propojenost)
MAPP:	- koncentrace expozič (v držbě aktiv i v poskytování pojistných produktů)

Pramen: ČNB

III. POTENCIÁLNÍ MAKROBEZPEČNOSTNÍ NÁSTROJE V POJIŠŤOVNICTVÍ

Makrobezpečnostních nástrojů v pojišťovníctví se od roku 2015 diskutovala na evropské půdě celá řada (Tab. A1 v Příloze). Při diskusích a úvahách o jejich zavádění byla zdůrazněna heterogenita pojišťoven napříč zeměmi EU. Pojišťovací sektory jsou rozdílné ve významu, struktuře, roli v poskytování investičních produktů, současných trendech vývoje a v neposlední řadě i tím, že se řídí rozdílnými účetními standardy.⁷ Státy se shodly na tom, že volbu nástroje vzhledem k určité skupině pojišťoven či jejich aktivit je možné koordinovat napříč EU, avšak zároveň s možností zohlednění národních specifik.

Tento závěr je ve velké míře v souladu se čtyřmi již v úvodu zmíněnými principy, které ČNB při svých diskusích prosazovala.⁸ ČNB z důvodu dosažení maximální efektivnosti a účelnosti své politiky považuje za důležité zejména to, aby rozhodnutí o aktivaci a kalibraci makrobezpečnostního nástroje bylo ponecháno na národní úrovni. Národní diskrece je nutná i kvůli možnosti volně aplikovat princip proporcionality⁹ a tím zajišťovat rovnováhu mezi efektivností celého makrobezpečnostního rámce a dodatečnými náklady (náklady na dodatečné vykazovací povinnosti, kapitál, řízení rizik, nárůst ceny či snížení dostupnosti pojistných produktů, odklady výplat odkupného z pojistných smluv, pokles příjmu z majetkových účastí v pojišťovnách aj.). Orgán EIOPA by měl rozhodování na národní úrovni podpořit přípravou doprovodných pokynů doporučujících vhodné zásady a kritéria ohledně spuštění, ukončení a kalkulace (kalibrace) jednotlivých nástrojů.

⁶ Zátěžové testy prováděné ČNB viz <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/zatezove-testy/pojistovaci-sektor-a-sektor-penzijnich-spolecnosti/>.

Zátěžové testy prováděné EIOPA viz https://www.eiopa.europa.eu/topics/stress-test_en.

⁷ Poslední zmíněný rozdíl by mohl být zmírněn zavedením nového účetního standardu IFRS 17, jehož účinnost je očekávána k 1. 1. 2023 a který nahradí předchozí standard IFRS 4. Zájem či povinnost pojišťoven vést účetnictví v souladu s tímto standardem by mohl přispět k postupnému snižování rozdílů mezi účetními rámci využívanými pojišťovnami v jednotlivých zemích EU. Díky tomu by se zvýšila porovnatelnost účetních hodnot kapitálu, výsledku hospodaření či pojistně technických rezerv.

⁸ 1) Preference motivování pojišťoven dostatečně řídit podstupovaná rizika před vynucováním regulačních limitů, 2) zachování národní diskrece a flexibility na národní úrovni, 3) komplexní vyhodnocení přínosů a nákladů uvažovaných makrobezpečnostních nástrojů a 4) využití již existujících mikrobezpečnostních nástrojů, jsou-li efektivnější a účelnější.

⁹ Princip proporcionality odráží fakt, že pro některé menší subjekty (pojišťovny) by náklady spojené s aktivací makrobezpečnostního rámce mohly být relativně značně zatěžující, přičemž vzhledem ke své velikosti tyto subjekty samy o sobě nezakládají riziko systémového rozměru. Dle principu proporcionality by tak měly nástroje ovlivňovat pouze tu část trhu, u které přínosy ze snížení systémového rizika převyšují náklady plynoucí ze zavádění makrobezpečnostních nástrojů.

Na základě široké diskuse s dohledovými orgány členských států EU, ale i s pojišťovacím sektorem vytvořil orgán EIOPA užší seznam makrobezpečnostních nástrojů, přičemž jejich výběr odrážel připomínky a postoje jednotlivých států. Tento seznam byl součástí odborně-technického posudku EIOPA požadovaného Evropskou komisí ke stávajícímu rámci Solventnost II a jeho revizi (EIOPA, 2020a). Orgán EIOPA se ve své odpovědi Evropské komisi neomezoval pouze na některé konkrétní oblasti, které původní požadavek zahrnoval¹⁰, ale navrhl přidat do rámce Solventnost II obecný článek, který by zakotvil cíle makrobezpečnostní politiky v pojišťovníctví a nabídl k implementaci i konkrétní nástroje. Ty je možné rozdělit do čtyř skupin: (1) kapitálové nástroje, (2) expoziční nástroje, (3) likviditní nástroje a (4) nástroje řešení krize (preventivní plánování).

Tab. 3 Makrobezpečnostní nástroje uvedené v EIOPA (2020a)

<p>Kapitálový požadavek k systémovému riziku (kapitálový nástroj)</p> <p>Univerzální nástroj pro posílení odolnosti pojišťoven (všech nebo systémově významných) ve vztahu k vybraným systémovým rizikům.</p>
<p>Dodatečné nástroje k posílení finanční pozice pojišťoven (kapitálový nástroj)</p> <p>Pravomoc pro dohledové orgány omezit výplatu dividend a zpětný odkup akcií pojišťoven v případě systémového šoku.</p>
<p>Nezávazné limity expozičních (expoziční nástroj)</p> <p>Pravomoc pro národní orgány stanovit referenční hranice pro koncentraci expozičních.</p>
<p>Zahrnutí makrobezpečnostního rozměru do vlastního hodnocení rizik a solventnosti (ORSA) a do uplatňování principu obezpečného chování, tzv. prudent person principle (kapitálový, likviditní a expoziční nástroj)</p> <p>Motivace zkvalitnění vlastního řízení rizik pojišťoven do té míry, aby při vyhodnocování klíčových rizik uvažovaly i jejich potenciálně systémový dopad na jejich solventnost.</p>
<p>Ozdravné postupy a plány řešení krizí s makrobezpečnostním využitím (nástroj řešení krize)</p> <p>Nastavení rámce pro řešení krize v pojišťovníctví s ohledem na jeho potenciální využití pro makrobezpečnostní účely.</p>
<p>Plány opatření k předcházení anebo omezování dopadů systémových rizik (nástroj řešení krize)</p> <p>Pravomoc národních orgánů požadovat po systémově významných pojišťovnách plány řízení systémového rizika.</p>
<p>Plány možných opatření v případě zhoršení likviditní pozice (nástroj řešení krize, likviditní nástroj)</p> <p>Povinnost pro pojišťovny připravovat plány řízení likviditního rizika (s ohledem na aplikaci principu proporcionality).</p>
<p>Rámec pro likviditní riziko (likviditní nástroj)</p> <p>Pravomoc národních dohledových orgánů ovlivnit likviditní pozici pojišťoven v případě, že je identifikováno zvýšené likviditní riziko (prostřednictvím výkazů k riziku likvidity nebo výsledků likviditního zátěžového testování).</p>
<p>Dočasné omezení výplat odkupného (likviditní nástroj)</p> <p>Pravomoc národních dohledových orgánů ve výjimečných případech dočasně odložit výplatu odkupného pro pojišťovny silně zasažené likviditním rizikem.</p>

Pramen: EIOPA (2020a), úprava ČNB

Pro posílení kapitálové odolnosti pojišťoven vůči systémovým rizikům byl doporučen kapitálový požadavek k systémovému riziku. Nabízejí se přitom tři základní důvody navýšení kapitálového požadavku. Prvním je posílení odolnosti systémově významné pojišťovny, čímž se sníží pravděpodobnost jejího selhání. Druhým je posílení odolnosti pojišťoven společně vysoce exponovaných vůči např. jednomu konkrétnímu trhu, sektoru či produktu. Třetím je posílení odolnosti pojišťoven vůči rizikovému chování, přičemž nástroj by snižoval motivaci pojišťoven k provádění určitých rizikových aktivit (např. nespádajících pod tradiční pojišťovníctví). Zavedení kapitálového požadavku k pokrytí systémového rizika je makrobezpečnostní nástroj, který je kladně hodnocen i na mezinárodní úrovni. Představuje flexibilní možnost požadovat další kapitálové posílení pojišťoven. Lze očekávat, že požadavek by se v případě ČR aplikoval především v souvislosti s rizikovými charakteristikami systémově významných pojišťoven či v souvislosti s jejich koncentrovanými expozičními v pojišťovacím sektoru vůči určitému trhu (např. nemovitostní, dluhopisový), jehož náhlá změna ve vývoji má potenciál významně ovlivnit jiné trhy.

Návrh na pravomoc pro národní dohledový orgán zajistit posílení kapitálové odolnosti pojišťoven formou dočasného omezení výplaty dividend či zpětného odkupu akcií vychází ze zkušeností s negativními dopady koronavirové pandemie v roce 2020 na finanční trhy. Vzhledem k vysoké nejistotě ohledně dalšího vývoje a obavám z přílišného snížení kapitálové vybavenosti pojišťoven byla v EU vydána plošná doporučení ohledně pozastavení výplat dividend. Přímé

¹⁰ Vlastní hodnocení rizik a solventnosti (ORSA), plány opatření k předcházení anebo omezování dopadů systémových rizik, princip obezpečného chování (prudent person principle) a preventivní plánování.

zakotvení obdobné pravomoci v legislativě by mohlo v podobných případech usnadnit národním orgánům reakci na výjimečně nepříznivé ekonomické či finanční podmínky.

Dalšími doporučenými nástroji jsou ukazatele, resp. limity koncentrace vybraných expozic (expoziční nástroje). Tento nástroj má za cíl stanovit maximální možné expozice vůči jednotlivým typům pojistných produktů, sektorům, regionům či entitám. V souladu se současným přístupem v Solventnosti II by toto riziko mělo být řešeno tím, že případné limity by měly být pouze nezávazné (indikativní). Rozhodnutí o využití tohoto nástroje by mělo zůstat na národní úrovni, neboť míry koncentrace expozic v pojišťovacím sektoru, její povaha i případné důsledky se napříč státy EU značně liší.¹¹ Případná významnější rizika pramenící z nadměrné koncentrace by navíc mohla být efektivněji řešena aplikací dodatečných kapitálových požadavků k pokrytí systémového rizika.

Dalšími doporučenými expozičními nástroji jsou rozšíření ORSA a principu obezřetného chování (prudent person principle). Tyto nástroje ponechají iniciativu v řízení rizik včetně systémového na straně pojišťoven. Velmi zjednodušeně se pod tímto nástrojem požaduje, aby pojišťovny do svých procesů vlastního rizikového hodnocení (ORSA) zahrnuly vliv systémových rizik na jejich solventnost. Dohledové orgány by měly posuzovat zprávy ORSA předložené pojišťovnami v kontextu potenciálního nepříznivého dopadu vývoje makroekonomických podmínek, situace na finančních trzích a z nich plynoucích systémových rizik. Smyslem rozšíření principu obezřetného chování je, aby pojišťovny investovaly do aktiv a investičních nástrojů, jejichž rizika včetně systémového lze správně identifikovat, měřit, sledovat, řídit a vhodně zohlednit při posuzování svých celkových solventnostních potřeb vzhledem k rizikovému profilu či obchodním strategiím.

Z nástrojů preventivního plánování byly vybrány tzv. ozdravné postupy a plány řešení krizí. Nejedná se primárně o makrobezpečnostní nástroje. V případě tvorby a/nebo aktivace plánů by však měly být systémový rozměr i existující makrobezpečnostní nástroje v pojišťovnictví brány v úvahu, stejně jako případná existence garančního schématu v pojišťovnictví. To by mělo pomoci zabránit systémovým důsledkům selhání v podobě šíření nákazy. Vzhledem k potenciálně vysokým nákladům na zavedení a udržování těchto nástrojů by však měl být prosazován princip proporcionality.

Jako další nástroje spadající pod preventivní plánování byly doporučeny plány opatření k předcházení anebo omezování dopadů systémových rizik (SRMP) a plány možných opatření v případě zhoršení likviditní pozice (LRMP). Plány řízení systémového rizika a řízení likvidity jsou zaměřeny na zvýšení připravenosti a posílení schopnosti pojišťoven řídit rizika i v případě krizového vývoje. Národní orgány dohledu by měly mít v pravomoci nařídit systémově významným pojišťovnám, jejichž činnosti nebo produkty mají vyšší pravděpodobnost být dotčeny systémovým rizikem, aby připravily plány řízení systémového rizika. Národní orgán dohledu by mohl rovněž rozhodnout o zařazení jednotlivých pojišťoven mezi systémově významné na základě kritérií, jako jsou např. velikost podniku, propojenost s finančním systémem, povaha expozic nebo rozsah a složitost činností pojišťovny. Dále se navrhuje, aby plány řízení likvidity, jejichž cílem je identifikace likviditních problémů, posílení současného rámce řízení likvidity nebo návrhy řešení možných likviditních problémů, byly v regulačním rámci Solventnosti II sestavovány všemi pojišťovnami. Národním orgánům dohledu by však v souladu s principem proporcionality mělo být také umožněno případně nevyžadovat tyto plány od systémově nevýznamných pojišťoven.

V oblasti likvidity se doporučuje relativně „silný“ nástroj v podobě dočasného odkladu výplaty odkupného. Jeho přínosy a náklady by však měly být podrobeny dalšímu zkoumání. Při spuštění tohoto nástroje může totiž docházet k zásadnímu narušení práv pojistníků. Tento nástroj by měl poskytnout určitou pravomoc národnímu orgánu dohledu dočasně zakázat výplatu odkupného po dobu, dokud nebude sníženo riziko likvidity, které by mohlo ohrozit stabilitu finančního systému nebo výplatu odkupného omezit za předpokladu, že nebude nijak omezeno pojistné plnění. Pokud by například všichni pojistníci současně odstoupili od svých pojistných smluv a požadovali odkupné, životní pojišťovny by tak mohly čelit nedostatku likvidity. To by následně mohlo vést k výrazným ztrátám pojišťoven z důvodu držení převážně aktiv s dlouhodobou splatností. Se zavedením tohoto nástroje ovšem vzniká určité potenciální riziko, že se sníží motivace pojišťoven k vlastnímu obezřetnému řízení likviditního rizika. Nástroj by tedy měl spadat spíše do kategorie nástrojů poslední instance, které se aplikují, pokud jakékoliv jiné možnosti pro zabránění systémových důsledků náhlého hromadného odlivu pojistníků selžou. V podmínkách ČR je dočasné omezení výplaty odkupného méně relevantním nástrojem, a to z důvodu existence tříměsíční lhůty pro splatnost odkupného od dne doručení žádosti o výplatu odkupného.

Likviditní riziko by rovněž mělo být zohledněno i v doporučeném rámci pro likviditní riziko. Tento rámec je v materiálu EIOPA (2020a) definován zatím obecně jako určité pravomoci pro národní dohledové orgány zasáhnout, pokud

¹¹ Podíl státních dluhopisů na celkových investičních aktivech se v jednotlivých státech EU k 30. 6. 2020 pohyboval v rozmezí 4,1–59,6 %, v případě korporátních dluhopisů 2,9–37,4 % a v případě akcií 0,9–29,6 %.

identifikují systémově významnou zranitelnost pojišťoven v oblasti rizika likvidity. Tato pravomoc by mohla zahrnovat určité prvky limitů expozic (v návaznosti na likvidnost jednotlivých kategorií aktiv) či požadavek na udržování likviditního polštáře (dle návrhu ESRB, 2020). Rámec pro likviditní riziko by rovněž měl být doplněn posílením možností národních dohledových orgánů identifikovat toto riziko prostřednictvím dodatečných vykazovacích povinností či provádění likviditního zátěžového testování.

Bez ohledu na konkrétní podobu tohoto rámce pro likviditní riziko by mělo být zajištěno komplexní vyhodnocení všech souvisejících přínosů a nákladů a zachování národní diskrece. I v případě rizika likvidity totiž existují rozdíly mezi zeměmi EU v rozsahu a míře závažnosti tohoto rizika. V případě některých zemí včetně ČR lze toto riziko považovat za méně systémově významné.

IV. ZÁVĚR

Pojišťovací sektor může vzhledem ke svému významu a objemu spravovaných aktiv za určitých podmínek přispívat k rizikům pro finanční stabilitu. Z těchto důvodů se již několik let diskutuje ve strukturách ESFS vhodný makrobezpečnostní rámec pro tento sektor. Diskuse nabyla na intenzitě v souvislosti s revizí regulačního rámce Solventnost II včetně zhodnocení adekvátnosti tohoto rámce pro makrobezpečnostní dohled. V roce 2020 připravil na základě této široké diskuse orgán EIOPA materiál k revizi rámce Solventnost II určený Evropské komisi, jehož součástí byla i kapitola k makrobezpečnostní politice obsahující i výběr potenciálních makrobezpečnostních nástrojů.

Článek na tyto navrhované úpravy legislativního rámce Solventnosti II v oblasti makrobezpečnostní politiky navázal. Ve své hlavní části nabídl možnou podobu rámce makrobezpečnostní politiky v pojišťovníctví. Představil hlavní cíle této politiky: (i) dosažení finanční stability jako konečný cíl, (ii) snížení pravděpodobnosti vzniku a dopadu systémové krize jako dva zprostředkující cíle a (iii) zvýšení odolnosti pojišťoven (zejména systémově významných) a snížení systémového rizika plynoucího z aktivit pojišťoven jako dva hlavní operativní cíle. Článek navrhl i rozhodovací proces pro aktivaci vhodných makrobezpečnostních nástrojů. Ten by měl být založen na systematickém sledování kumulace a projevů systémového rizika v pojišťovníctví, na zhodnocení míry odolnosti pojišťovacího sektoru vůči existujícím či případným vznikajícím rizikům a na posouzení míry působení stávajících obezpečnostních nástrojů. Navržený proces by měl pomoci s vhodným výběrem nástroje zacíleného buď na zvýšení odolnosti pojišťoven, nebo na omezení některých jejich rizikových aktivit či charakteristik.

V souladu s dlouhodobě prosazovanými principy dosažení maximální efektivity a účelnosti své politiky považuje ČNB za důležité zejména to, aby rozhodnutí o aktivaci a kalibraci makrobezpečnostního nástroje bylo ponecháno na národní úrovni. ČNB rovněž považuje za vhodné v odůvodněných situacích preferovat spíše nástroje, které motivují pojišťovny ke kvalitnímu vlastnímu řízení rizik před nastavováním a vynucováním explicitních makrobezpečnostních limitů. Ze široké škály diskutovaných nástrojů napříč zeměmi EU byly do užšího výběru zahrnuty dva kapitálové nástroje, nezávazné limity expozic, nástroje motivující zkvalitnění vlastního řízení rizik pojišťoven, nástroje zaměřené na likviditní situaci pojišťoven a preventivní plánování.

Z pohledu ČNB jsou nástroje navržené v užším výběru v materiálu EIOPA k revizi rámce Solventnost II dostačující pro dosažení cílů makrobezpečnostní politiky v pojišťovníctví napříč zeměmi EU. ČNB zároveň zastává názor, že v případě použití některých těchto nástrojů mohou vzniknout vysoké dodatečné náklady a jejich použití by proto mělo být omezeno na zcela výjimečné případy. To se týká zejména dočasného omezení výplat odkupného. Přínosy tohoto nástroje mohou být v případě zemí, jakou je ČR, relativně nízké i s ohledem na již existující tříměsíční lhůtu pro výplatu. Navíc využití takového nástroje může vést k zesílení případného negativního sentimentu a již samotná jeho existence může přispívat k morálnímu hazardu. Rovněž náklady spojené se zaváděním dodatečných vykazovacích povinností a požadování plánů řízení likvidity či systémového rizika mohou být neúměrné zejména pro menší pojišťovny, a proto je nezbytné u těchto nástrojů důrazně zajišťovat uplatnění principu proporcionality. Diskutabilní z pohledu efektivity je rovněž případné stanovení limitů na expozice. Lze tedy předpokládat, že nástroje v užším výběru budou ještě podrobovány dalším analýzám a budou vypracovány další dopadové studie jejich potenciálního působení, a to minimálně na úrovni ČNB jako orgánu odpovědného za péči o finanční stabilitu v ČR.

LITERATURA

Arena, M. (2008): Does Insurance Market Activity Promote Economic Growth? A Cross-Country Study for Industrialized and Developing Countries. *Journal of Risk and Insurance*, 75(4), 921–946.

ČNB (2020): *Zpráva o finanční stabilitě 2019/2020*, Česká národní banka. <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/zpravy-fs/zprava-o-financni-stabilite-2019-2020/>.

Dvořák, M., Gronychová, M., Hausenblas, V. a Komárková, Z. (2016): Může být český pojišťovací sektor zdrojem systémového rizika?, Česká národní banka, Tematický článek, *Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016*.

EIOPA (2017): Systemic Risk and Macroprudential Policy in Insurance. First Paper on Macroprudential Policy in Insurance. https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/pdfs/first_paper.pdf. European Insurance and Occupational Pensions Authority, 2017.

EIOPA (2018): Other Potential Macroprudential Tools and Measures to Enhance the Current Framework. Third Paper on Macroprudential Policy in Insurance. https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/pdfs/third_paper.pdf. European Insurance and Occupational Pensions Authority, 2018.

EIOPA (2019): Consultation Paper on the Opinion on the 2020 Review of Solvency II, kapitola 11: Macroprudential Policy. <https://www.eiopa.europa.eu/content/consultation-paper-opinion-2020-review-of-solvency-ii>. European Insurance and Occupational Pensions Authority, říjen 2019.

EIOPA (2020a): Opinion on the 2020 Review of Solvency II. <https://www.eiopa.europa.eu/content/opinion-2020-review-of-solvency-ii>. European Insurance and Occupational Pensions Authority, prosinec 2020.

EIOPA (2020b): *Financial Stability Report December 2020*. https://www.eiopa.europa.eu/content/financial-stability-report-december-2020_en. European Insurance and Occupational Pensions Authority, prosinec 2020.

ESRB (2015): Report on Systemic Risks in the EU Insurance Sector, European Systemic Risk Board, prosinec 2015.

ESRB (2018): Macroprudential Provisions, Measures and Instruments for Insurance, European Systemic Risk Board, listopad 2018.

ESRB (2020): Response Letter to a Consultation of the European Commission on the Review of Solvency II. https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/esrb.letter201016_on_response_to_Solvency_II_review_consultation~8898c97469.en.pdf?acea8da5f1337e2ccd5eeff788656a17. European Systemic Risk Board, říjen 2020.

Geneva Association (2012): *The Social and Economic Value of Insurance*. The Geneva Association, 2012.

IAIS (2011): *Insurance and Financial Stability*. International Association of Insurance Supervisors, listopad 2011.

IAIS (2019a): Holistic Framework for Systemic Risk in the Insurance Sector. <https://www.iaisweb.org/page/supervisory-material/financial-stability/file/87109/holistic-framework-for-systemic-risk>. International Association of Insurance Supervisors, listopad 2019.

IAIS (2019b): Insurance Core Principles and Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups, Updated November 2019. <https://www.iaisweb.org/page/supervisory-material/insurance-core-principles-and-comframe/file/87202/iais-icps-and-comframe-adopted-in-november-2019>. International Association of Insurance Supervisors, listopad 2019.

Jobst, A., Sugimoto, N. a Broszeit, T. (2014): Macroprudential Solvency Stress Testing of the Insurance Sector. Mezinárodní měnový fond, WP/14/133, červenec 2014.

Kučera, A., Szabo, M. (2020): Propojenost a nákaza ve finančním systému ČR. Tematický článek o finanční stabilitě 5/2020, Česká národní banka.

Lee, C., Lee, C. a Chiu, Y. (2013): The Link Between Life Insurance Activities and Economic Growth: Some New Evidence. *Journal of International Money and Finance*, 32 (2013): 405–427.

Lee, H. (2019): Insurance Development and Economic Growth. *Financial Statistical Journal* 1 (4), 2019.

MMF (2016): The Insurance Sector – Trends and Systemic Risk Implications. Mezinárodní měnový fond, *Global Financial Stability Report 2016*, Chapter 3.

Skipper, H., Jr., 1997, Foreign Insurers in Emerging Markets: Issues and Concerns, Center for Risk Management and Insurance, Occasional Paper, 97–102.

PŘÍLOHA

Tab A.1 Přehled diskutovaných makrobezpečnostních nástrojů v pojišťovnictví

Nástroj	Popis	Zaměření		Zařazení v užším výběru (zdůvodnění nezařazení)
		odolnost, řešení krize	rizikové aktivity, propojenost	
Kapitálové nástroje a nástroje zacílené na tvorbu rezerv				
Pákový poměr či jiný robustní výpočet kapitálové dostatečnosti	Poměr kapitálu pojišťovny vůči aktivům. Případně jiný „robustní“ výpočet kapitálové dostatečnosti. Při výpočtu je třeba vzít v potaz vysoký podíl technických rezerv. Může sloužit jako dolní hranice solventnostního kapitálového požadavku.	✓		NE (obtížná kalibrace, nízká míra flexibility na národní úrovni)
Proticyklická solventnostní ustanovení	Kapitálový požadavek obdobný bankovní proticyklické kapitálové rezervě (přístup EIOPA). Případně automatické mechanismy kompenzující zvýšenou volatilitu cen finančních aktiv (přístup ESRB; obdoba koeficientu volatilitu či symetrické úpravy u akciového rizika).	✓		NE (otázka identifikace cyklů v pojišťovnictví, absence flexibility na národní úrovni)
Dodatečný kapitálový požadavek k systémovému riziku	Univerzální nástroj po posílení odolnosti pojišťoven (všech nebo systémově významných) ve vztahu k vybraným rizikům. Stanovení: - pro systémově významné instituce - nebo na základě rizikových aktivit	✓	✓	ANO
Dodatečné kapitálové požadavky zaměřené na konkrétní rizika	- požadavek zabraňující nedostatečné tvorbě rezerv či chybné cenotvorbě - kapitálový polštář pro hromadné výpovědi pojištění - požadavek ve vztahu k nadměrné koncentraci	✓	✓	NE (omezenější možnost diskrece než u dodatečného kapit. požadavku, nižší flexibilita a tedy i riziko snížené proporcionality)
Přímé intervence ve vztahu k tvorbě pojistných rezerv	Zacíleno na riziko nedostatečné tvorby technických rezerv	✓		NE (možné značné náklady, absence motivace pojišťoven – přenos zodpovědnosti za řízení rizik na národní dohledový orgán)
Omezení výplaty dividend (dodatečné nástroje k posílení finanční pozice pojišťoven)	Za účelem posílení kapitálové pozice – pravomoc pro dohledové orgány omezit výplatu dividend a zpětný odkup akcií pojišťoven v případě systémového šoku.	✓		ANO
Likviditní nástroje				
Posílení vykazovacích a monitorovacích povinností	Zvýšení frekvence a podrobnosti vykazování v oblasti likvidity, zavedení monitoringu klíčových ukazatelů likvidity		✓	ČÁSTEČNĚ (součástí Rámce pro likviditní riziko)
Limity ukazatelů likvidity, likviditní polštář	Stanovení závazných limitů obdobných podílů čistého stabilního financování (NSFR) a podílů likviditního krytí (LCR), případně jiný požadavek na tvorbu likviditního polštáře. Může být spojen i s potřebou doplnit marže v derivátových obchodech.	✓	✓	NE (náklady mohou být nepřiměřené s ohledem na nižší význam rizika likvidity u pojišťoven oproti bankovníctví)
Likviditní zátěžové testování	Zátěžové testování „top down“, „bottom up“ pro identifikaci potenciálních rizik		✓	ČÁSTEČNĚ (součástí Rámce pro likviditní riziko)

Dočasné omezení výplat odkupného	Pravomoc národních dohledových orgánů ve výjimečných případech dočasně odložit výplatu odkupného pro pojišťovny silně zasažené likviditním rizikem. Případně i jiná penalizace předčasného ukončení (např. ustanovení v rámci pojistných smluv).		✓	ANO (pravomoc pro národní orgány)
Nástroje zacílené na omezení expozic či aktivit				
Ukazatele, indikativní (nezávazné) limity koncentrace expozic	Pravomoc pro národní orgány stanovit referenční hranice pro koncentraci expozic – vůči sektorům, regionům, protistranám. Definice ukazatelů a nastavení nezávazných limitů (referenčních úrovní).		✓	ANO
Závazné limity investičních expozic	Definice závazných limitů			NE (možné značné náklady, podporování morálního hazardu, absence motivace pojišťoven –
Přímé omezení některých aktivit	Omezení aktivit, které nepatří mezi klasickou pojišťovací činnost, zejména regulace aktivit podobných bankovním	✓	✓	přenos zodpovědnosti za řízení rizik, portfolií či tvorbu cen na národní regulatorní nebo dohledový orgán)
Dočasné omezení prodeje vybraných aktiv	Pravomoc národního orgánu dočasně zakázat výprodej určitého typu aktiv	✓		
Přímé intervence ve vztahu k cenám pojistných produktů	Např. v podobě maximální garantované úrokové míry; zacíleno na riziko chybného nastavení cen pojistných produktů	✓		
Makrobezpečnostní rozšíření vybraných ustanovení v rámci Solventnosti II				
Rozšíření ORSA	Zahrnutí systémového rizika do procesu vlastního rizikového hodnocení pojišťoven – motivace zkvalitnění vlastního řízení rizik pojišťoven, tak, aby při vyhodnocování klíčových rizik uvažovaly jejich potenciálně systémový rozměr.	✓	✓	ANO
Rozšíření Prudent person principle	Zahrnutí systémového rizika, sledování rizika expozic – motivace zkvalitnění vlastního řízení rizik pojišťoven, tak, aby při rozhodování se o investiční strategii uvažovaly i případný dopad událostí či trendů vývoje systémového rozměru.	✓	✓	ANO
Rozšíření některých vykazovacích povinností	Nové údaje pokrývající ostatní oblasti systémového rizika (míra tvorby rezerv a jejich dostatečnost, míra koncentrace)		✓	NE (náklady na dodatečná data mohou být značné, i s ohledem na již existující rozsáhlé vykazovací povinnost vyplývající z rámce Solventnost II)
Preventivní plánování				
(makrobezpečnostní využití)	Plány obnovy, plány pro řešení krize, plány řízení systémového rizika, plány možných opatření v případě zhoršení likviditní pozice. Nastavení těchto plánů s ohledem na jeho potenciální využití pro makrobezpečnostní účely. Pravomoc národních orgánů považovat po systémově významných pojišťovných plány řízení systémového rizika. Povinnost pro pojišťovny připravovat plány řízení likviditního rizika (s ohledem na aplikaci principu proporcionality).	✓		ANO

Pramen: EIOPA (2018), EIOPA (2019), ESRB (2018), ESRB (2020) a IAIS (2019b)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
sekce finanční stability
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz